

умовах євроінтеграції [Текст] / Л. І. Оппельд, А. М. Шабардіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1871>

8. Україна становить лідером по міграції [Текст] // MIGnews [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mignews.com.ua/ru/articles/99509.html>

9. Уряд позбавив Кримську обсерваторію статусу і вдвічі урізав фінансування [Текст] // Український тиждень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/70787>

10. Kaczmarczyk Paweł. Money for Nothing? Ukrainian Immigrants in Poland and their Remitting Behaviors [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ftp.iza.org/dp7666.pdf>

11. Parusinski Jakub. Reverse brain drain: Ukraine beckons // GlobalPost. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europ/e/121220/ukraine-reverse-brain-drain>

References

1. Arakelyan I. Mezhdunarodnaya trudovaya migratsiya v svete globalizatsii [International Labor Migration in the Light of Globalization]. Article. Retrieved from URL (in Russian).

2. Bondar M. Mezhdunarodnaya intelektualnaya migratsiya v ekonomike znaniy [International intellectual migration in the knowledge economy]. Article. Retrieved from URL (in Russian).

3. Eksperty kazhut`, shho temp «vidtoku mizkiv» z Ukrayiny zagrozhuye naczbezpeci [Experts say that the pace of "brain drain" from Ukraine threatens national security.]. Article. Retrieved from URL (in Ukrainian).

4. Kuschiy O. Ukraina – strana utekayuschih mozgov [Ukraine is a country of leaking brains]. Article. Retrieved from URL (in Russian).

5. Metodologiya i metody izucheniya migratsionnyih protsessov. Mezhdistsiplinarnoe uchebnoe posobie, 2007 [Methodology and methods of studying migration processes. Interdisciplinary study guide]. Ed. Zh. Zayonchkovskaia, I. Molodikova, V. Mukomel'. Tsentr migratsionnyih issledovaniy, Moscow, 370 p. (in Russian).

6. Najchastishe z Ukrayiny za kordon vvyizhdzhayut` vcheni-biologiy, matematyky` j medyky [Most often, scientists from biology, mathematics and physicians leave Ukraine]. Article. Retrieved from URL (in Ukrainian).

7. Opiel'd L. I., Shabardina A. M. Suchasni tendenciyi mizhnarodnoyi intelektual'noyi migraciyi v umovax yevrointegraciyi [Contemporary trends of international intellectual migration in the context of European integration]. Article. Retrieved from URL (in Ukrainian).

8. Ukraina stanovitsya liderom po migratsii // MIGnews [Ukraine becomes the leader in migration]. Article. Retrieved from URL (in Russian).

9. Uryad pozbavyv Kryms`ku observatoriyu statusu i vdvichi urizav finansuvannya [The government stripped Crimean Observatory of status and doubled funding]. Article. Retrieved from URL (in Ukrainian).

10. Kaczmarczyk Paweł. Money for Nothing? Ukrainian Immigrants in Poland and their Remitting Behaviors. Article. Retrieved from URL (in English).

11. Parusinski Jakub. Reverse brain drain: Ukraine beckons. Article. Retrieved from URL (in English)

УДК 328.18-027.584:334.75](477)(045)

Ярослав Телешун

КОРУПЦІЯ І ВЕЛИКИЙ БІЗНЕС: РЕАЛІЇ УКРАЇНИ

Анотація. В межах статті досліджено проблему впливу великого капіталу на публічну політику. Розглянуто основні джерела корупції в сучасних суспільствах: клієнтелізм і отримання ренти. Клієнтелізм передбачає такі відносини, в основі яких лежить взаємовигідний обмін послугами між особами різного статусу і влади, клієнтові, зазвичай, надається протекція в обмін на його лояльність і політичну підтримку. Стійкість клієнтельно-патримоніальних зв'язків зумовлена тим, що вони вигідні обом соціально нерівним сторонам: для патронів ці зв'язки є механізмами впливу, а для клієнтури – формою захисту. В свою чергу, рента отримується заінтересованими групами через монополію на дефіцитні ресурси або через доступ до адміністративного ресурсу (здатність уряду, місцевих органів виконавчої влади створювати штучний дефіцит, механізми ліцензування, запровадження тарифів на імпорт, регулювання податкової ставки, провадження відкритих торгів зі «спеціальними» умовами тощо). Проаналізована проблема утворення і функціонування рантьє, як в розвинутих демократіях, так і в країнах з нестабільним інституційним середовищем, зокрема і в Україні. Перший підхід, під «рантьє» розуміє осіб, які живуть за рахунок ренти, тобто доходів, що отримують з капіталу, як правило, розміщеного у вигляді банківських вкладів, цінних паперів, доходів від нерухомості, землі, бізнесу, авторських прав тощо. За такого визначення, немає чіткого розподілу між рантьє і підприємцем. Другий підхід, розуміє не джерела доходу індивідів, а спосіб їх життя. При чому такий спосіб життя чітко протиставляється способу життя підприємця. Визначено основні загрози для суспільства у зв'язку з функціонуванням клієнтелі «rent-seeking groups» в суспільствах на кшталт українського.

Ключові слова: суспільний договір, соціальний контракт, фінансово-політичні групи, великий капітал, клієнтелізм, нестабільне інституційне середовище, корупція, клієнтели, патронаж, патрон-клієнтські відносини, рента, рантьє, фуердай.

Yaroslav Teleshun

CORRUPTION AND BIG BUSINESS: THE REALITIES OF UKRAINE

Abstract. *This paper examines the problem of large capital influence on public policy. The main sources of corruption in modern societies are considered: clientelism and rent-seeking. It was identified and analyzed the problem of clientelism in developed democracy and in States with unstable institutional environment, including Ukraine. Clientelism involves such relationships, which are based on a mutually beneficial services exchange between persons of different status and power, the client is usually provided with protection in exchange for his loyalty and political support. The stability of client-patrimonial connections is profitable for both socially unequal sides: for patron, for them these links are the mechanisms of their influence, and for the clientage - a form of protection. In turn, the economic rent is received by advocacy groups through a monopoly on scarce resources or through access to an administrative resource (the ability of the government, local authorities to create artificial shortages, licensing mechanisms, import tariffs regulation, tax rate regulation, open bidding with "special" conditions, etc.). The problem of the rentier formation and functioning, both in developed democracies and in States with unstable institutional environment, in particular in Ukraine, is analyzed. The first approach, under the "rentier", is understood by persons who live on the basis of rent, that is, income derived from capital, usually in the form of bank deposits, securities, revenues from real estate, land, business, copyright, etc. According to this definition, there is no clear distribution between the rentier and the entrepreneur. The second approach, understands not the sources of income of individuals, but the way of their lives. At that, this way of life absolutely contrasts with the way of life of an entrepreneur. The main threats to society in connection with the functioning of clients and rent-seeking groups in societies like the Ukrainian one are identified.*

Key words: *social contract, political contract, financial-political groups, large capital, clientelism, unstable institutional environment, corruption, clients, patronage, patron-client relations, rent, rentier.*

Бурхливий початок XXI століття сформував перед міжнародним співтовариством, національними урядами і науковою спільнотою ряд системних викликів і загроз соціально-політичного, економічного і гуманітарного характеру. Насамперед мова йде про новий етап «Великого переселення народів»; критичне і стрімке зростання соціальної та економічної нерівності, кризи середнього класу і як наслідок – несистемні громадянські конфлікти; посилення радикальних ліво-соціальних і правонаціональних рухів; «індивідуальний» екстремізм; поява нових квазідержавних і парамілітаристських утворень; техногенні катастрофи та пандемії; ресурсні революції; посилення ролі національних держав у глобальному світі, переформатування наднаціональних світових і регіональних політично-економічних утворень; криза глобальної транскорпоративної відповідальності тощо [17]. Всі ці виклики, загрози і подекуди кризи вимагають пошуку нових, конкурентних і життєздатних форм світового порядку, якісних моделей управління та нового суспільного договору.

Новий соціальний контракт передбачає вироблення сучасних і конкурентних принципів людського співіснування: «що первинне – людина, демократія, національні інтереси, міжнаціональні договори і домовленості, міждержавні структури та її бюрократія, тощо; про створення сучасних організаційних та арбітражних структур, спроможних підтримувати загальноприйнятій – більшістю і меншістю – світовий, регіональний і т. п. порядок; про модернізацію, трансформації, розпуск вже існуючих наддержавних структур; адекватний перерозподіл обмежених ресурсів, вдосконалення і розробку нових механізмів доступу до всіх видів ресурсів з боку національних акторів» [8].

Однією з найважливіших суспільних вимог до нової моделі соціального договору, на нашу думку, є вирішення проблеми нерівномірного розподілу

благ/ресурсів у суспільстві і домінуючого впливу великого капіталу у сфері вироблення публічної політики.

Головними причинами колосальної майнової диференціації, на думку окремих експертів, є існування так званих «податкових раїв» – офшорних зон, що дають змогу власникам великого капіталу уникати сплати податків [12], по-друге, неефективність або небажання національних урядів і світового співтовариства у регуляції даного питання. Відповідно Oxfam (Оксфордський комітет допомоги голодуючим) у період з 2000 по 2014 роки кількість інвестицій в офшорах збільшилася в чотири рази, а дев'ять з десяти найбільших світових корпорацій представлені хоча б в одному з офшорів [12].

Розуміння небезпеки сучасної моделі взаємозв'язку великого капіталу і держави, наслідком якої є нерівномірний розподіл суспільних благ, панує у науковому середовищі. Зокрема у сфері економіки і фінансів про це свідчить дослідження лауреатів Нобелівської премії з економіки: французького дослідника Ж. Тіроля (за дослідження ринкової влади та її державного регулювання, 2014 р.) та британця А. Дітона (за дослідження споживання, бідності та добробуту 2015 р.). В сфері політичної науки ця проблематика була покладена в основу XXIV-ого Світового конгресу Міжнародної Асоціації Політичної Науки (IPSA) в Познані (2016), на тему: «Політика в світі нерівності» («Politics in a World of Inequality»).

Відповідно до підрахунків Oxfam з 2010 року статки найбагатших людей світу збільшилися на 0,5 трлн. і складають 1,76 трлн. доларів. Зовсім інша ситуація з їх «фінансовими опонентами» - найменш забезпеченою половиною людства, що за цей же час, збідніла приблизно на 1 трлн. доларів, втративши 41% свої збережень. 62 найбагатші людини планети володіють такою ж самою кількістю майна як і 3,6 мільярдів найбільш бідних людей, а

добробут 1% найбагатших зрівнявся з добробутом решти людства в 2016 році [12].

Така ситуація, викликає занепокоєння не тільки у владних і наукових колах, а й у деяких представників великого капіталу, переважно у так званих «старих грошей» країн Заходу. Адже надмірна увага суспільства до даної проблематики, навіть в «старих» демократіях, може призвести до кардинального перегляду місця і ролі великих власників у новій моделі соціального договору. Зокрема, випереджаючи осінні акції протесту в Нью-Йорку та інших містах Сполучених Штатів Америки «Захопи Волл-стріт» (Occupy Wall Street), влітку 2011 року зародився рух мільйонерів «За високі податки». Одним із ініціаторів даного руху виступив американський мільярдер У. Баффет, який закликав Конгрес США підвищити податки для найбагатших осіб і компаній, щоб підтримати скорочення бюджетного дефіциту власної країни. Найпотужнішу підтримку ініціатива У. Баффета отримала в державах Європейського Союзу: одна з найбагатших французенок Л. Бетанкур (власниця компанії L'Oréal) спільно з власниками найбільших компаній Франції (Accor, Air France-KLM, Avez, Citroen, Danone, Fimalac, Orange, Peugeot, Societe Generale, Total тощо) висловила прохання до уряду країни ввести додатковий збір для багатих для оздоровлення економіки; аналогічний крок зробив італійський мультимільйонер Л. Монтедзмоло (очолює автомобільний холдинг «Ferrari SpA»), запропонувавши додатково области співвітчизників з річним доходом 5-10 і більше мільйонів євро. До цієї ініціативи доєдналися і заможні німці, що заснували організацію «Багаті за податок на капітал» і звернулися до канцлера Федеративної Республіки Німеччини А. Меркель із закликом зменшити розрив між бідними і багатими [3] тощо.

Глобальні суспільно-політичні та економічні виклики у поєднанні з внутрішніми загрозами поставили на порядок денний питання щодо спроможності української держави бути конкурентною, інституціонально стабільною і інвестиційно привабливою на політичній арені. Однією з головних сучасних умов «конкурентності» є боротьба з корупцією через чітке розмежування влади і великого бізнесу. Натомість Україна, за результатами дослідження британського журналу «The Economist», демонструє зворотній результат - 5 місце в рейтингу «кумівського капіталізму» влади і бізнесу серед держав світу («The Economist: The crony-capitalism index») [18], поступаючись лише Росії, Малайзії, Філіппінам і Сінгапуру (який є часто згадуваним, першими особами країни, як «позитивний» приклад для наслідування). Синтез влади і представників великого капіталу обумовлюється тим, що влада з, одного боку, базується на різниці «надлишок – дефіцит» ресурсів, а з іншого сама є надпотужним інструментом, що дає доступ до інших ресурсів [2]. За підрахунками аналітиків журналу «The Economist» статки

українських мільярдерів оцінюються в 7-8% ВВП держави, 2/3 яких отримані за рахунок «дружби» з чиновниками у вигляді податкових пільг, купівлі держмайна за заниженими цінами, сумнівних тендерів і інших видів невинуватої прихильності з боку держави. В свою чергу сотня найбагатших українців володіють \$20 млрд [6], що орієнтовно складає 66-67% ВВП держави [4].

На думку, Ф. Фукуяма у сучасному світі, зокрема і в Україні: «існує два окремі явища, пов'язані з корупцією, які є неідентичними. Перше — це створення і отримання ренти, друге — це патронат або клієнтелізм» [14]. Обидва прояви корупції можуть проявлятися в у будь-якому суспільстві, - як в розвинутих демократіях, так і в державах з нестабільним інституційним середовищем.

Проявом корупції є патронаж або клієнтелізм. Це явища може проявлятися у різних типах суспільства, незалежно від рівня його розвитку, але найсприятливіші умови виникають у поляризованому, нестабільному інституційному суспільстві. Зокрема, на думку італійського дослідника П. Мауро, корупцію і політичну нестабільність слід розглядати як дві сторони однієї медалі, що ілюструють взаємне посилення різних аспектів інституційної неефективності [16]. Ця неефективність пов'язана з частковою або повною перебудовою політичних інститутів задля реалізації приватних інтересів окремими індивідами або групами індивідів. В свою чергу нестабільна і слабозвинена економічна система змушує людей зосереджуватися лише на «ситуативних» проблемах, ігноруючи довгострокову перспективу. На думку Ю. Сабанадзе, «різниця у рівнях доходів може бути важливішою, ніж бідність сама по собі, і змушувати до активнішої участі у таких неформальних об'єднаннях, як клани» [7, с. 175]. До створення клієнтел в умовах поляризованого і інституційно нестабільного середовища прагнуть не тільки представники великого капіталу з метою отримання надприбутку, а й представники середнього і бідного класу. Бідні і маргіналізовані члени суспільства прагнуть увійти в «мережу вирішення проблем» суто з прагматичних міркувань – для вирішення своїх щоденних проблем, що пов'язано з обмеженим доступом до формальних джерел допомоги (чиновників, поліції, судів, органів влади тощо) [13].

Явище «клієнтелізму» передбачає такі відносини, в основі яких лежить взаємовигідний обмін послугами між особами різного статусу і влади, клієнтові, зазвичай, надається протекція в обмін на його лояльність і політичну підтримку. Стійкість клієнтельно-патримоніальних зв'язків зумовлена тим, що вони вигідні обом соціально нерівним сторонам: для патронів ці зв'язки є механізмами впливу, а для клієнтури – формою захисту. Саме це забезпечує збереження елементів клієнтелізму в українській політичній практиці [9, с. 38].

Рента отримується заінтересованими групами через монополію на дефіцитні ресурси або через доступ до адміністративного ресурсу (здатність уряду, місцевих органів виконавчої влади створювати штучний дефіцит, механізми ліцензування, запровадження тарифів на імпорт, регулювання податкової ставки, провадження відкритих торгів зі «спеціальними» умовами тощо). Мова йде про функціонування так званих груп зорієнтованих на отримання ренти - «rent-seeking groups». В Україні такими «шукачами» ренти стали фінансово-політичні групи.

На думку відомого американського соціолога І. Валлерстайна, сьогодні, заволодіння рентою є бажанням будь-кого сучасного капіталіста в будь-якій державі, що прийшло на зміну бажання лише привласнювати прибуток: «як ми знаємо, рента розумілася економістами-класиками (включаючи Маркса, останнього з економістів-класиків - як справжня антитеза прибутку. Нічого подібного. Рента – втілення прибутку. Економісти-класики вважали, що в процесі історії рента еволюціонувала в прибуток, що мовою нашого історичного міфу означало: буржуазія повалила аристократію. Насправді, це неправильно у двох відношеннях. Хронологічно процес короткостроковий, а не довгостроковий, і він відбувається у протилежному напрямі. Будь-який капіталіст прагне перетворити прибуток на ренту. Це можна виразити таким твердженням: головна мета будь-якого «буржуа» - стати «аристократом». Це те, що стосується короткочасного процесу, не довгострокової перспективи» [1, с. 174].

Сучасний стрімкий ріст економічної ролі ранти (тих, хто отримує ренту не обов'язково з порушенням демократичних принципів і законодавства країни), на думку професора паризької школи економіки Тома Пікетті, є однією з головних проблем сучасності не тільки в країнах з нестабільною соціально-економічною і політичною системою, а й і в розвинутих демократіях [5]. Французький дослідник, пояснюючи свою думку, визначає два основних підходи до розуміння поняття «рента». Перший підхід, під «рентою» (фр. *rente* от *rente* — рента) розуміє осіб, які живуть за рахунок ренти, тобто доходів, що отримують з капіталу, як правило, розміщеного у вигляді банківських вкладів, цінних паперів, доходів від нерухомості, землі, бізнесу, авторських прав тощо. За такого визначення, немає чіткого розподілу між рентою і підприємцем. В свою чергу, другий підхід, розуміє не джерела доходу індивідів, а спосіб їх життя. При чому такий спосіб життя чітко протиставляється способу життя підприємця. Проаналізувавши 200 років практики підприємницької діяльності в понад 30 країнах світу, Т. Пікетті прийшов до висновку, що сучасний світ цілеспрямовано задкує в XIX століття: еліта стрімко багатішає за рахунок спадку, в той час як праця ціниться все менше. На думку дослідника, якщо дохідність на капітал перевищуватиме темпи росту економіки, то в державі буде збільшуватися різниця

накопиченого багатства і національного доходу. За такої ситуації, без втручання держави у вирішення даної проблематики, років через 20-30 можна буде забути про ліберальні ідеї справедливості й рівності. Адже вся влада не тільки в «молодих» демократіях, але і в «старих» буде зосереджена в руках класу ранти, які успадкували і помножують свої статки подібно до часів «патріархального» капіталізму.

Така ситуація притаманна не лише демократичним країнам з розвинутою капіталістичною системою і державам з нестабільним інституційним середовищем, а й державам соціалістичного табору, зокрема і Китайській Народній Республіці. Згідно з результатами дослідження консалтингової компанії Hurun Research Institute у 2010 р. у Китайській Народній Республіці налічувалося 1363 особи зі статками, що перевищували 1 мільярд юанів (орієнтовно \$ 150 млн). В 2000 році таких осіб було всього 24. За підрахунками аналітиків даного дослідницького центру, 173 юаневих мільярдери, що складає 12,7% від загально обсягу, були радниками при різних державних структурах; 83 юаневі мільярдери (6,1%) були депутатами Всекитайських зборів народних представників; 7 (0,5%) – делегатами XVII з'їзду Комуністичної партії Китаю; Третина юаневих мільярдерів (33,4%) – члени Комуністичної партії Китаю [15]. На думку британського журналіста-аналітика щоденної газети «The Guardian» С. Армстронга, 91% китайських мільйонерів – діти або інші родичі чільних посадовців країни, а 70% усіх багатств КНР перебуває у володінні 0,4% її громадян [10, 11]. На думку С. Армстронга існує «надтісний» взаємозв'язок між представниками уряду, правлячої партії та великими власниками: «якщо ви поглянете на Піднебесну і список найбагатших людей, які щороку публікує журнал «Forbes», а він робить окремі списки, наприклад мільярдери Китаю, то побачте, що самостійні олігархи, а не княжата (діти партійних функціонерів) просто зникають. Там його називають списком смертників» [10, с. 42]. Для характеристики таких «княжат» в Китаї використовується поняття - фуердай (тотожне за змістом поняттю «рента»). Фуердай (富二代) з китайської перекладається як «багаті в другому поколінні», «золота молодь», діти багатих батьків, часто партійних чиновників, які живуть виключно у своє задоволення лише на пасивні доходи від статків батьків.

В Україні, за двадцять шість років незалежності, сформувалося специфічне розуміння «політики» як інструмента розробки, прийняття і реалізації рішень певними групами інтересів в інтересах цих самих груп. Перефразовуючи відоме визначення «політики» Д. Істона, політика в Україні - це владний розподіл цінностей певними групами інтересів в власних інтересах. На думку професора С. Телешуна, політика стала надприбутковим бізнесом, що на перетині XX-XXI століття в Україні надавала можливість отримувати до 300% прибутку. Така

ситуація призводить до край небезпечних наслідків. По-перше, мова йде про системне «вкорінення» корупції в життєдіяльність суспільства. За таких умов явище корупції стає не чужорідним тілом, а системоутворюючим елементом державного будівництва і наріжним комнем публічно-партнерських відносин між суспільством та політико-економічною елітою. По-друге, відбувається відчуження громадян, які не є представниками певної фінансово-політичної групи, від прийняття політично важливих рішень та розподілу суспільних ресурсів. За допомогою засобів масової інформації (які в переважній більшості перебувають під контролем фінансово-політичних груп) нав'язується думка про важливу роль фінансово-промислових груп в життєдіяльності суспільства, безальтернативності політичного вибору, неможливості участі у політичному житті суспільства, якщо ти не представник великого бізнесу. Така ситуація провокує створення штучного «віртуального» суспільства, яке вступає в системний конфлікт з реальним громадянським суспільством. По-третє, таке сприйняття «політики» призводить до уповільнення процесу формування інститутів громадянського суспільства, підміняючи їх ерзац-комунікативними технологіями та штучними лобістськими утвореннями, що створенні у вигляді громадських організацій.

1. Валлерстайн И. Буржуа(зия) как концепция и реальность / И. Валлерстайн // Раса, нация, класс. Двусмысленные идентичности / Э. Балибар, И. Валлерстайн ; пер. с англ. – М. : Логос-Альтера ; ЕССЕ Ното, 2003. – С. 160-181.

2. Глазунов В.В. Демократические и олигархические тенденции в условиях современного политического рынка / В.В. Глазунов // Культурологічний вісник : науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. – Запоріжжя : Просвіта, 2006. – Вип. 18. – С. 87-93.

3. Денков Д. Ахметов і Ко не підтримали західний мільйонерів // Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2011/09/7/297317/> (Дата звернення: 01.01.2018).

4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» № 5000 від 21.12.1016 р. – Київ : Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 3, ст. 31.

5. Пикетти Т. Капитал в XXI веке. / Пер. с англ.: Дунаев А.А. – М.: Ад Маргинем Пресс. – 2015. - 592 с.

6. Рейтинг Forbes: 100 найбагатших-2016 // Forbes Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/ratings/4> (Дата звернення: 09.11.2017).

7. Сабанадзе Ю. В. Группы интересов у переходных обществах: [монографія] / Ю. В. Сабанадзе. – К.: Логос, 2009. – 208 с.

8. Телешун С. О., С. Телешун: «Зависання» реформ буде найстрашнішим для України, їх необхідно завершувати» : [інтерв'ю з доктор політичних наук, професором НАДУ при

Президентіві України / бесіду вела Марина Сингаївська // УКРІНФОРМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2321802-sergij-telesun-doktor-politichnih-nauk.html> (29.11.2017).

9. Телешун С. О., Рейтерович І. В. Вплив фінансово-політичних груп на прийняття стратегічних рішень у сфері політики та економіки: українські реалії : монографія / С. О. Телешун, І. В. Рейтерович. – Київ-Херсон, 2008. - 151 с.

10. Цюпин Б. Супербагатії спаковують Землю // Український тиждень. – 2011. - № 3 (208). – 21-27 жовтня. – С. 40-43.

11. Armstrong S. The Super-rich Shall Inherit the Earth : The New Global Oligarchs and How They're Taking Over Our World / Stephen Armstrong. – London : Constable and Robinson, 2010. – 242 p.

12. An economy for the 1% // Oxfam briefing paper, 18 January 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp210-economy-one-percent-tax-havens-180116-en_0.pdf (Дата звернення: 16.11.2017).

13. Auyero J. The Logic of Clientelism in Argentina: An Ethnographic Account // Latin American Research Review. – 2001, - №3. – P. 55-81.

14. Fukuyama F: What is Corruption? // Against Corruption: a collection of essays [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gov.uk/government/publications/against-corruption-a-collection-of-essays/against-corruption-a-collection-of-essays> (Дата звернення: 01.12.2017).

15. Huruh Rich List Series 2010 // Hurun Research Institute [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hurun.net/listreleaseen512.aspx> (Дата звернення: 01.08.2017).

16. Mauro P., The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth / P. Mauro // IMF Staff Papers. – 2004. – Vol. 51, № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/en/publications/wp/issues/2016/12/30/the-persistence-of-corruption-and-slow-economic-growth-16199> (Дата звернення: 11.11.2017).

17. Teleshun S. Ukraine Through the Prism of Geopolitical Challenges: Analytical Aspect // Polish Journal of Political Science [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://inop.edu.pl/wp-content/uploads/2016/04/PJPS_012.pdf (Дата звернення: 18.11.2017).

18. The party winds down // The Economist [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economist.com/news/international/21698239-across-world-politically-connected-tycoons-are-feeling-squeeze-party-winds?fsrc=scn/fb/te/pe/ed/thepartywindsdown> (Дата звернення: 07.10.2017).

References

1. Vallerstajn I. burzhua(ziya) kak koncepciya i realnost [Bourgeois as a concept and reality]. Rasa,

naciya, klass. dvusmyslennye identichnosti. Moscow - 2003. – p. 160-181. (in Russian).

2. Glazunov V. Demokraticheskie i oligarxicheskie tendencii v usloviyax sovremennogo politicheskogo rynka [Democratic and oligarchic tendencies in the conditions of the modern political market]. Kulturologichnij visnik : naukovo-teoretichnij shhorichnik nizhnoї naddnipyanshhini. – Zaporizhzhya - 2006. – vip. 18. – P. 87-93. (in Russian).

3. Denkov D. Ahmetov i ko ne pidtrimali zaxidnij milijoneriv [Akhmetov and Ko did not support Western millionaires]. Ekonomichna Pravda Article. Retrieved from URL (in Ukrainian).

4. Zakon ukraїni «Pro derzhavnij byudzhzet ukraїni na 2017 rik» [The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2017"] № 5000 vid 21.12.1016 r. – Kyiv : Didomosti verkhovnoї radi (vvr), 2017, № 3, st. 31.

5. Piketti T., Kapital v XXI veke [Capital in the 21st Century.], – 2015. - 592 p.

6. Rejting forbes: 100 najbagatshix-2016 [Forbes Rating: 100 Richest-2016]. Forbes ukraїna. Retrieved from URL (in Ukrainian).

7. Sabanadze Yu., Grupi interesiv u perexidnix suspilstvax [Groups of interests in transitional societies]. Kyiv – 2009. - 208 p.

8. Teleshun S., S. Teleshun: "«zavisannya» reform bude najstrashnishim dlya ukraїni, ix neobxidno zavershuvati" [S. Teleshun: The "hangover" of reforms will be the most terrible for Ukraine, they must be completed"]. Ukrinform. Retrieved from URL (in Ukrainian).

9. Teleshun S., Rejterovich I., Vpliv finansovo-politichnix grup na priynyattya strategichnix rishen u sferi politiki ta ekonomiki: ukraїnski realii [Influence of financial-political groups on making strategic decisions in the field of politics and economy]. Kyiv – 2008. - 151 p.

10. Cyupin B. Superbagatii spakovuyut zemlyu [Superich Packing the Earth]. Ukraїnskiy tizhden. – 2011. - № 3 (208). – 21-27 zhovtnya. – P. 40-43.

11. Armstrong S. The Super-rich Shall Inherit the Earth : The New Global Oligarchs and How They-re Taking Over Our World / Stephen Armstrong. – London : Constable and Robinson, 2010. – 242 p.

12. An economy for the 1% // Oxfam briefing paper, 18 January 2016. Retrieved from URL (in English).

13. Auyero J. The Logic of Clientelism in Argentina: An Ethnographic Account // Latin American Research Review. – 2001, - №3. – P. 55-81.

14. Fukuyama F: What is Corruption? // Against Corruption: a collection of essays. Retrieved from URL (in English)

15. Huruh Rich List Series 2010 // Hurun Research Institute. Retrieved from URL (in English). Mauro P., The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth / P. Mauro // IMF Staff Papers. – 2004. – Vol. 51, № 1. Retrieved from URL (in English).

16. Teleshun S. Ukraine Through the Prism of Geopolitical Challenges: Analytical Aspect // Polish Journal of Political Science. Retrieved from URL (in English).pt

17. The party winds down. The Economist. Retrieved from URL (in English).

УДК 314.74

Віра Троян, Наталія Таран

ФУНКЦІОНУВАННЯ АКАДЕМІЧНИХ І ДОСЛІДНИЦЬКИХ МЕРЕЖ ЯК ПРИКЛАДИ КОНСОЛІДАЦІЇ НАУКОВЦІВ УКРАЇНИ ТА ДІАСПОРИ

Анотація. У статті йдеться про те, що використання потенціалу наукової діаспори є одним із сучасних підходів до модернізації та інтегрування в світовий науковий простір наукових систем багатьох країн, зокрема і посттоталітарних, у яких трансформація суспільного ладу супроводжується зниженням фінансування науки, скороченням науково-технічної галузі та виїздом перспективних молодих вчених в дослідницькі центри багатших країн. Такі негативні тенденції впродовж багатьох років притаманні українській науці, що засвідчено низкою досліджень

Авторками розглянуто роль співробітництва з науковою діаспорою як чинника консолідації високофахового українства. Проаналізовано діяльність Української Академічної Міжнародної Мережі та наведено приклади кращих практик наукової співпраці. Наголошено на важливості залучення інтелектуального потенціалу наукової діаспори до процесів реформування і розвитку освіти та науки в Україні.

Ключові слова: наукова діаспора, Українська Академічна Міжнародна Мережа, наукове співробітництво, консолідація українства.

Troyan Vira, Taran Nataliya

FUNCTIONING OF ACADEMICAL AND RESEARCH NETWORKS AS EXAMPLES OF SCIENTISTS' CONSOLIDATION OF UKRAINE AND DIASPORA

Abstract. The article analysed the use of the potential of the scientific diaspora is one of the modern approaches to the modernization and integration into the world scientific space of the scientific systems of many countries, including post-totalitarian, in which the transformation of the social system is accompanied by a decrease in the financing of science, the